

บทที่ 5 หลักสำคัญและเอกสารที่ เกี่ยวข้องกับสัญญาณประกันภัย

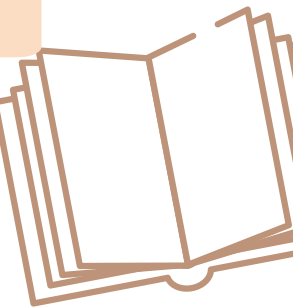

บรรยายโดย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.हररषा कलूयऑनठरूणख

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

หลักสำคัญและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

การทำประกันภัยไม่ว่าจะเป็นการประกันชีวิตหรือการประกันวินาศภัยเมื่อตกลงที่จะทำประกันแล้วจะมีบุคคลเกี่ยวข้องอยู่สองฝ่าย คือ ฝ่ายผู้เอาประกันภัยกับฝ่ายผู้รับประกันภัยโดยที่ทั้งสองฝ่ายจะมีหนังสือที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐานที่ผูกพันกัน หนังสือนั้นเรียกว่าหนังสือสัญญา ซึ่งสัญญาการประกันภัยมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากสัญญาปกติ อีกทั้งนอกจากการทำหนังสือสัญญาแล้ว ยังมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญา ถือเป็นเอกสารที่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการแสดงเจตจำนงในการทำประกันภัยระหว่างผู้เอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัยและในฐานะของ ทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกัน ควรต้องรู้ถึงหลักสำคัญของสัญญาประกันภัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับสัญญาประกันภัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อตกลงที่จะเป็นประโยชน์ และเป็นธรรมต่อผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยจะได้ดำเนินการความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยที่ได้ตกลงกันอย่างมีมาตรฐาน

หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย

ลักษณะของความเสียหายที่สามารถนำไปประกันภัยได้ คือ ความเสี่ยงที่นำไปประกันภัยได้ต้องเป็นความเสี่ยงแท้และคาดการณ์ได้ตามหลักสถิติ การประกันภัยใช้หลักการเฉลี่ยความเสียหายจากเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงเหมือนกัน กฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัยเพื่อความเป็นธรรม

เมื่อผู้ที่ต้องการทำประกันภัยจะเป็นฝ่ายเสนอความต้องการประกันภัยไปยังผู้รับประกันภัย เมื่อตกลงกันได้ก็จะทำสัญญาประกันภัยขึ้น เรียกว่า "กรมธรรม์" ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกัน เมื่อเกิดความเสียหาย ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์

วัตถุประสงค์ของการประกันภัยคือ ช่วยลดภาระความเสียหายทางการเงิน ไม่ใช่เพื่อแสวงหากำไร เพราะหากผู้เอาประกันภัยได้กำไรจากการประกันภัย จะกลายเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เอาประกันภัยจงใจก่อให้เกิดความเสียหาย กรมธรรม์และกฎหมายจะช่วยให้การประกันภัยมีความเป็นธรรม

หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย

หลักสำคัญของสัญญาประกันภัยที่จะกล่าวในการประกันภัยนี้มีอยู่ 6 ข้อที่สามารถสรุปได้โดยนำหลักการมาจากนักวิชาการ (สมาคมประกันวินาศภัย, 2549; มุกดา โควกุล, 2541; จารุพร ไวยนันท์ 2552) ซึ่งประกอบไปด้วย

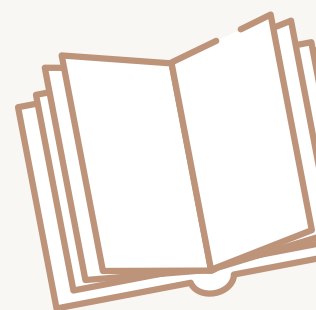
1. หลักส่วนได้เสียอันสามารถเอาประกันภัยได้ (principle of insurable interest)
2. หลักความสุจริตอย่างยิ่ง (principle of utmost good faith)
3. หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (principle of indemnity)
4. หลักการเฉลี่ยค่าเสียหาย (principle of contribution)
5. หลักการรับช่วงสิทธิ (principle of subrogation)
6. หลักสาเหตุที่ใกล้เคียง (principle of proximate cause)

แสดงรายละเอียดสำคัญได้ตามภาพที่ 5.1

หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย

ภาพที่ 5.1 หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย

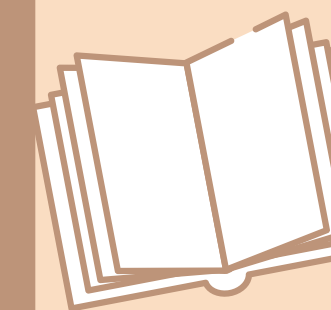
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

ดังที่กล่าวแล้วว่าสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่มีบทบัญญัติพิเศษแตกต่างไปจากสัญญาทั่วไป แต่ยังคงยึดหลักทั่วไปของนิติกรรมสัญญาไว้ทั้งนี้เพื่อให้มีผลตามกฎหมายดังนั้นสัญญาประกันภัยจะต้องมีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องจัดทำขึ้นประกอบด้วย 6 รายการ สรุปได้ดังนี้

- 1 **ใบคำขอเอาประกันภัย** เอกสารซึ่งผู้ขอเอาประกันภัย กรอกข้อความยื่นต่อผู้รับประกันภัยเพื่อแสดงความประสงค์ขอเอาประกันภัย และถือว่าเป็นคำเสนอที่จะก่อให้เกิดสัญญาประกันภัยขึ้น ระหว่างผู้ขอเอาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย (สมาคมประกัน วินาศภัย, 2549, หน้า55)

ในการทำประกันภัย ผู้ขอเอาประกันภัยจะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนแก่ผู้รับประกันภัย เพื่อให้ผู้รับประกันภัยสามารถประเมินความเสี่ยงภัยและตัดสินใจว่าจะรับประกันภัยหรือไม่ ข้อมูลเหล่านี้จะถูกบันทึกไว้ใน "ใบคำขอเอาประกันภัย" ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันภัย

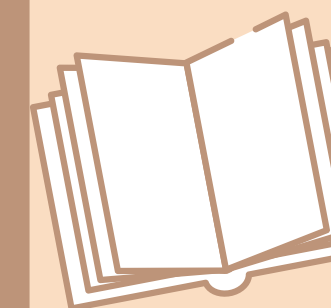
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

ดังนั้น ใบคำขอเอาประกันภัยควรบรรจุคำตามที่จะให้ข้อมูลกับผู้รับประกันภัยเพื่อ

- กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย
- ประเมินความเสี่ยงภัย
- เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกกรมธรรม์ประกันภัย

ผู้ขอเอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องกรอกข้อมูลในใบคำขอเอาประกันภัยตามความเป็นจริง หากให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อมูลที่สำคัญ ผู้รับประกันภัยมีสิทธิ์บอกล้างสัญญาประกันภัย และผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้รับความคุ้มครอง

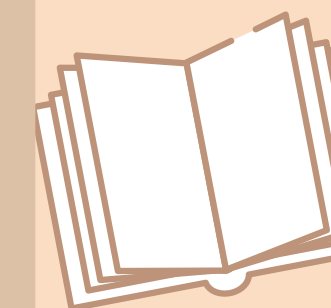
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

- 2 **กรมธรรม์ประกันภัย** กรมธรรม์ประกันภัยเป็นหลักฐานสำคัญของสัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงถึงข้อตกลง เจือใจ และความคุ้มครองตามสัญญา สัญญาประกันภัยมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายได้ด้วยการตกลงด้วยวาจา แต่กรมธรรม์ประกันภัยต้องมีรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 วรรค 3 เช่น ชื่อผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย สิ่งที่เอาประกันภัย จำนวนเงินเอาประกันภัย ระยะเวลาประกันภัย และเงื่อนไขอื่น ๆ

2.1 รายละเอียดในกรมธรรม์ประกันภัย

2.1.1 วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย คือ สิ่งที่เอาประกันภัย เช่น ทรัพย์สิน สิทธิ หรือความรับผิดชอบ ต้องระบุในกรมธรรม์ให้ชัดเจนว่าเอาประกันภัยอะไร เช่น รถยนต์ต้องระบุทะเบียน หรือบุคคลต้องระบุชื่อ และระบุความคุ้มครองให้ชัดเจน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

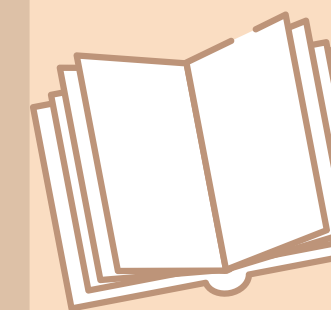

2.1.2 ภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง คือ ชนิดของภัยที่ผู้รับประกันภัยตกลงรับผิดชอบ เช่น อุบัติเหตุ ไฟไหม้ น้ำท่วม การระบุงภัยที่รับประกันภัยช่วยให้ผู้รับประกันภัยคำนวณเบี้ยประกันภัยและกระจายความเสี่ยงภัยได้อย่างเหมาะสม

2.1.3 ราคาแห่งข้อมูลประกันภัย คือ ราคาหรือมูลค่าของวัตถุที่เอาประกันภัย เช่น รถยนต์ราคา 600,000 บาท การระบุงราคาในกรมธรรม์ช่วยให้ทราบว่าเอาประกันภัยสูงกว่าหรือต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง

2.1.4 จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย คือ จำนวนเงินสูงสุดที่ผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายเมื่อเกิดภัยขึ้น เป็นจำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยขอทำประกันภัยไว้ ควรเอาประกันภัยในจำนวนที่เท่ากับมูลค่าของทรัพย์สิน

2.1.5 จำนวนเบี้ยประกันภัยและวิธีส่งเบี้ยประกันภัย คือ เงินที่ผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายเป็นค่าตอบแทนให้ผู้รับประกันภัย สามารถจ่ายเป็นงวดเดียวหรือหลายงวดก็ได้ เบี้ยประกันภัยต้องกำหนดเป็นเงินสดเสมอ

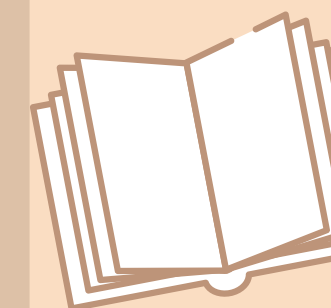

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

สรุปได้ว่า

- การชำระเบี้ยประกันภัย **ไม่ใช่** สาระสำคัญของการเกิดสัญญาประกันภัย
- การตกลงจำนวนเงินค่าเบี้ยประกันภัย **เป็น** สาระสำคัญของการเกิดสัญญาประกันภัย
- สัญญาประกันภัยเกิดแล้ว แม้ยังไม่จ่ายเบี้ยประกัน ผู้รับประกันภัย **ปฏิเสธความรับผิดไม่ได้**
- ผู้รับประกันภัยมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยได้ หรือหักจากค่าสินไหมทดแทนได้
- การประกันภัยบางประเภท อาจมีเงื่อนไขว่าความคุ้มครองเกิดเมื่อได้รับชำระเบี้ยประกันครบถ้วนแล้ว

สำหรับสัญญาประกันชีวิต จะเริ่มมีผลบังคับก็ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยตอบตกลงรับประกันชีวิต และ ผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว หากยังไม่ชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรก สัญญาจะยังไม่มีผลบังคับใช้

และหากผู้เอาประกันภัยไม่ส่งเบี้ยประกันภัยในงวดใด ก็อาจถือเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยปริยาย หรืออาจมี

การตกลงเพิ่มเติมในเรื่องนี้ได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

2.1.6 ระยะเวลาประกันภัย กรมธรรม์ประกันภัยต้องระบุระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของสัญญา ยกเว้น กรมธรรม์ประกันภัยทางทะเลแบบเปิด (open cover) ที่ไม่กำหนดเวลาสิ้นสุด

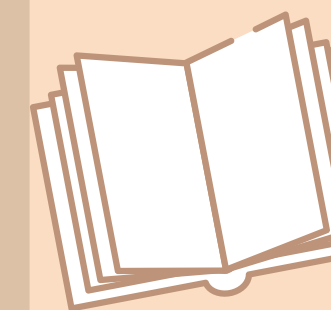
2.1.7 ชื่อผู้รับประกันภัย ต้องระบุชื่อหรือยี่ห้อของบริษัทผู้รับประกันภัยที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยตามกฎหมาย

2.1.8 ชื่อผู้เอาประกันภัย ต้องระบุชื่อผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

2.1.9 ชื่อผู้รับประกันภัย ต้องระบุชื่อผู้รับประกันภัยตามสัญญา หากไม่ระบุถือว่าผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประกันภัย

2.1.10 วันทำสัญญาประกันภัย คือ วันที่สัญญาประกันภัยเกิดขึ้นสมบูรณ์ตามกฎหมาย อาจเป็นวันเดียวกับที่ออกกรมธรรม์หรือไม่ก็ได้

2.1.11 สถานที่และวันที่ออกกรมธรรม์ประกันภัย คือ สถานที่ตั้งของบริษัทฯ หรือสาขาที่ออกกรมธรรม์ และวันที่ออกกรมธรรม์ ซึ่งต้องเป็นวันเดียวกันหรือหลังวันที่ทำสัญญาประกันภัย

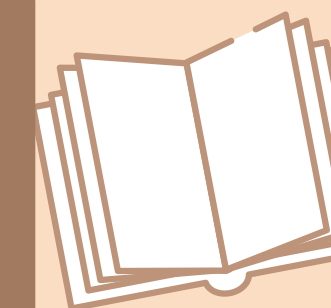

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

ดังจะเห็นได้ว่าในกรมธรรม์ประกันภัยนั้นมีรายละเอียดจำนวนมากที่ต้องระบุไว้ให้ชัดเจนในแต่ละรายการ ในการจัดทำเอกสารกรมธรรม์จึงจำเป็นต้องมีการจัดวางโครงสร้างของเนื้อหาในกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อสื่อสารได้อย่างเข้าใจ และง่ายต่อการหารายละเอียดเพื่อพิจารณาในกรณีต่าง ๆ เป็นไปตามหลักกฎหมาย

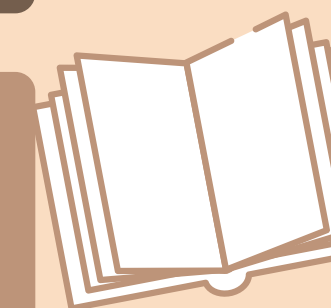
- 3 **ใบสัณทกหลักรมมรรณ** ถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของสัญญาประกันภัยในระหว่างที่สัญญาประกันภัยมีผลบังคับอยู่ คู่สัญญาประกันภัยสามารถตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขข้อคุ้มครอง ข้อยกเว้น ตลอดจนข้อความอย่างใดอย่างหนึ่งกรมธรรม์ประกันภัยได้ ซึ่งผู้รับประกันภัยจะออกใบสัณทหลังกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัยไว้เป็นหลักฐาน เช่น การเปลี่ยนแปลงผู้รับประโยชน์ การเพิ่มหรือลดจำนวนเงินเอาประกันภัย วันเวลาคุ้มครอง เป็นต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

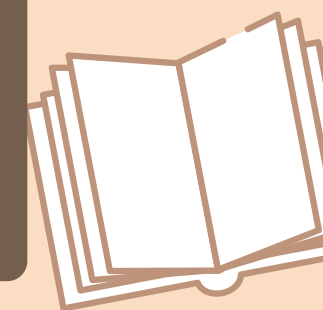
- 4 **หนังสือคุ้มครองชั่วคราว** เป็นเอกสารที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจากผู้รับประกันภัย เพื่อให้การคุ้มครองชั่วคราว ผลของการคุ้มครองตามหนังสือชั่วคราวจะสิ้นสุดลงในกรณีที่ผู้รับประกันภัยปฏิเสธการรับประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยรายนั้นแล้วหรือระยะเวลาที่ระบุไว้ในหนังสือคุ้มครองชั่วคราวได้สิ้นสุดลงโดยไม่มีการขยายระยะเวลาในหนังสือคุ้มครองนั้นอีก
- 5 **กรมธรรม์เปิด** เป็นการประกันภัยการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ให้ความคุ้มครองแบบกว้าง ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย โดยมีการตกลงเงื่อนไขความคุ้มครองไว้ล่วงหน้า เช่น ประเภทสินค้า เงื่อนไขความคุ้มครอง วงเงินความรับผิดชอบ อัตราเบี้ยประกันภัย
กรมธรรม์เปิดเหมาะสำหรับผู้นำเข้าและผู้ส่งออก ที่มีการขนส่งสินค้าเป็นประจำ โดยผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งรายละเอียดการขนส่งแต่ละเที่ยวให้ผู้รับประกันภัยทราบ เพื่อการคิดเบี้ยประกันภัยและออกหนังสือรับรองการประกันภัยตามกรมธรรม์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

- 6 **หนังสือรับรองการประกันภัย** เป็นเอกสารที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจากผู้รับประกันภัย เพื่อรับรองการประกันภัยการขนส่งสินค้าทางทะเลซึ่งผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยได้มีกรรมกรรมเปิดไว้แล้วการออกหนังสือรับรองการประกันภัยดังกล่าวจะกระทำเมื่อผู้เอาประกันภัยทราบจำนวนสินค้าที่เอาประกันภัยไว้ได้ส่งลงเรือลำใด ณ ท่าเรือใด และแล่นออกจากท่าเรือเมื่อใด ผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งขอออกหนังสือรับรองการประกันภัยจากบริษัทประกันภัยในแต่ละครั้ง หนังสือรับรองการประกันภัยที่จะออกได้ภายใต้เงื่อนไขของกรรมกรรมเปิดเท่านั้น

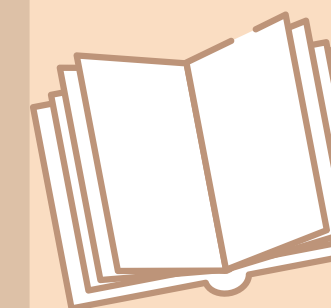
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย

สรุปได้ว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัยมี 6 รายการ ได้แก่

1. ใบคำขอเอาประกันภัย
2. กรมธรรม์ประกันภัย
3. ใบสลักหลักกรมธรรม์
4. หนังสือคุ้มครองชั่วคราว
5. กรมธรรม์เปิด
6. หนังสือรับรองการประกันภัย

ผู้รับประกันภัยต้องจัดทำเอกสารให้ถูกต้องตามกฎหมาย และผู้เอาประกันภัยต้องทำความเข้าใจรายละเอียดในเอกสาร เพื่อลดความขัดแย้งหรือข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น

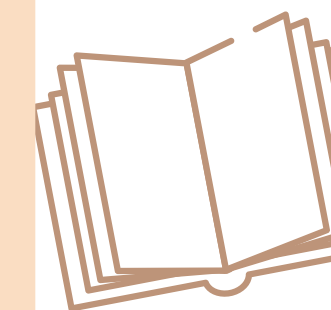
บทสรุป

หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย มี 6 ข้อ ได้แก่

- หลักส่วนได้เสียอันสามารถเอาประกันภัยได้
- หลักความสุจริตอย่างยิ่ง
- หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
- หลักการเฉลี่ยค่าเสียหาย
- หลักการรับช่วงสิทธิ
- หลักสาเหตุที่ใกล้ชิด

หลักการเหล่านี้เป็นมาตรฐานของการประกันภัย เพื่อให้คู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

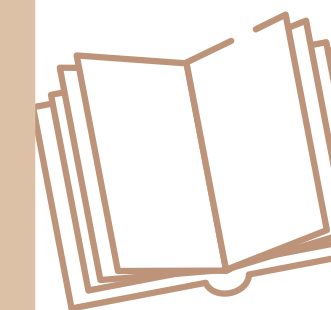
บทสรุป

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย มี 6 รายการ ได้แก่

- ใบคำขอเอาประกันภัย
- กรมธรรม์ประกันภัย
- ใบสลักหลักกรมธรรม์
- หนังสือคุ้มครองชั่วคราว
- กรมธรรม์เปิด
- หนังสือรับรองการประกันภัย

ผู้รับประกันภัยต้องจัดทำเอกสารให้ถูกต้องตามกฎหมาย

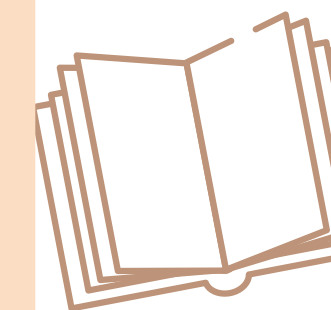

คำถามท้ายบท

จงตอบคำถามต่อไปนี้

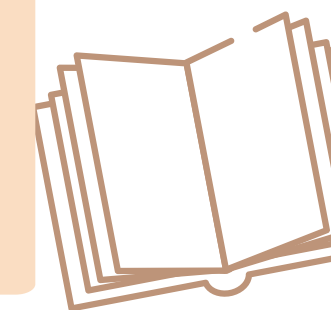
1. หลักสำคัญของสัญญาประกันภัย มีอะไรบ้าง
2. จงอธิบายหลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยมีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
3. จงอธิบายหลักสุจริตอย่างยิ่ง มีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
4. จงอธิบายหลักการรับช่วงสิทธิ์มีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
5. จงอธิบายหลักการเฉลี่ย มีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
6. จงอธิบายหลักสาเหตุใกล้ชิดมีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
7. จงอธิบายหลักการใช้ค่าสินไหมทดแทน มีอะไรบ้างมาโดยละเอียด
8. การชดเชยค่าสินไหมทดแทน เหมือนหรือแตกต่างกับการพนันอย่างไร
9. ใบคำขอเอาประกันภัยคืออะไร จงอธิบาย
10. หนังสือรับรองการประกันภัยคืออะไร จงอธิบาย

บรรณานุกรม

- จารุพร ไวยนันท์. (2552). **การบริหารความเสี่ยงและการประกันภัย**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- มุกดา โควกุล. (2541). **การประกันภัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมาคมประกันวินาศภัย. (2549). **คู่มือวิชาการประกันภัย: คณะอนุกรรมการส่งเสริมการประกันภัย ประจำปี 2548-50**. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันภัยวินาศภัย.

THANK
YOU!

